

920

ԱՆ-1782

ԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎԱՏ

3-3655

ԹԻՄԱ-ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ
ՅԵՎ ՄԻԶՆԱԿԱՐԳ
ԴՊՐՈՑԻ
ԾՐԱԳՐԵՐ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԽԲ. թ 21277

9(07)

ԿՇ-26

Ա.ԶԵՐՆԵԵՐ-ԲՈԳՈՒ-1933 թ.

այլ և վուկորներից (ծայրապանակներ-հակոռեփիկի, նիզակներ, դանակներ, կարիչներ, ասեղներ, ծակիչներ)։ Հին մարդը։ Նախնադայան մարդու բնակարանը (քարանձավ, ապաստան քարերի տակին)։ Այժմյան հետառացային շրջանի սկիզբը։ Նախնադայան կոմունիստական հասարակության զարգացումը հետառացային շրջանում։ Գործիքների կատարելագործումը (բումերանգ, նետ և աղել, կացին)։ Շան ընտելացումը։ Զնորուության զարգացումը (ցանց, լաստ, նավակներ մակույներ—մի գերանից)։ Հաց պատրաստելու։ Այժմյան բնիկավարավեճների կանքը

2. Տնիմային հասարակություն (7 ժամ)

Ինչպես ենք մենք իմացել մարդու սկզբնական նստակյաց կյանքի մասին (այսպես կոչվող «խոհանոցային մնացորդներ»)։ Հողեւ ամանների արտադրումը։ Իրիչային յերկրագործության սկիզբը։ Կենդանիների ընտելացումը։ Անասնապահության սկիզբը։ Քարեւ գործիքների հարթումը։ Գործվածքների արտադրումը։

Լճերի, գետերի և ծովերի ափերին ցիցերի վրա կառուցված շինությունները։ Տոհմային կոմունան և նրա հիմնական գծերը։ Նախնադայան-կոմունիստական արտադրությունը և բաշխումը, զասակարգերի բացակայությունը։ Մայրական տոհմ։ Տոհմական հասարակությունը հնդիկների-իբրահիմների մոտ (ՀԱՄՆ)։ տոհմ, յեղբարություն, ցեղ, տոհմային սովորություններ։ Անասնապահության զարգացումը։ Յերկրագործության մեջ անասունների ոգտագործման սկիզբը։ Նահապետական տոհմի առաջացումը։ Երակազմությունը, տոհմապետներ, տոհմային խորհուրդներ, տոհմային ժողով։ Քարեւ գործիքներից մետաղյագործիքներին անցնելը (պղինձ, բրոնզ, յերկաթ)։ Սետաղների մշակման յեղանակները։ Աշխատանքի բաժանում։ Խաշնաբածության անշատումը յերկրագործությունից։ Աշխատանքի արտադրողականության զարգացում։ Հավելյալ մթերք։ Փոխանակության սկիզբը։ Սեփականության սալմերը գործիքների և անասունների վրա։ Արտադրության միջոցների համակենդրուացումը տոհմի առանձին անդամների ձեռքում։ Նահապետական ստրկության առաջացում։ Դասակարգային շերտավորման սկիզբը։ Շերտավորումը տոհմային հասարակության ներսում։ Նախնադայան կոմունիզմի քայլաման սկիզբը։ Դասակարգերի սաղմերը։ Տոհմային հարաբերությունների անկումը։ Դյուլական համայնք։ Մեծ ընտանիք։ Կոսոջ ճնշված վիճակը նահապետական ընտանիքում։ Նահապետական տոհմային հարաբերությունների մնացորդները ԽՍՀՄ ժողովրդների կյանքում (համապատասխան տվյալ դպրոցի շրջանին)։

3. Նախնադայան գողափարախոսությունը (4 ժամ)

Նախնադայան կոմունիստական հասարակությունը և նրանց կուտակած գիտելիքները։ Փորձի սկզբնական ընդհանրացումը՝ աշխատանքի գործիքներ արտադրելիս և բնության դեմ պայքարելիս (վորսորդների, ձկնորսների, պտուղներ հավաքողների և մյուսների փորձն ու դիտողությունները)։

Մատածողության և խոսքի զարգացում (գծային, ձայնային, առանձին՝ (բաժան-բաժան խոսք)։ Կրոնի ծագումը, հոգեպաշտություն (անիմիզմ), վիռկություն, անեծքներ, կրոնական արգելումներ («տարու»)։ Անասունների և բույսերի պաշտամունք («տոտեմիզմ»)։

Ավանդությունների առաջ գալը, սովորություններ և վարքի որենքներ։ Նախնադայարյան արվեստ—պարեր, քանդակագործություն, նկարչություն։ Նախորդներին մեծարելը, մոգեր-շամաններ։ Բնության ստվարակության դասակարգային շերտավորման սկիզբը և քուրմերի առանձնացումը։ Կրոնը վրապես շահագործման գործիք։ Քուրմերը և նրանց կապը տոհմային հասարակություն վերաբնակավիթ հետ։

4. Յեզրափակիչ զրույց յեվ անցածի կրկնողություն (2 ժամ)

Բ. Հին Արեվելքի ՀԱՍՏՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄՈՄԵՆՏՆԵՐԸ (12 ժամ)։

Մերձարևադային գոտու գետային հովիտները (Միջագետք-Տիգրիս, Յեփրատ, Նեղոս, Հուան-Հե)՝ հնագույն նստակյաց յերկրագործական ուայոններ։

Տոհմային հասարակության քայլացումը։ Արտադրության միջոցների և պայմանների համախմբումը (հողի աբհեսական վոռոգման սխատեմ) ֆեռագալական դասակարգի ձեռքում՝ գլխավորող արևելյան բանապետներով։

Դասակարգային հասարակության և պետության առաջանալը նեղոս գետի հովտում։ Հին Յեղիպտոսը, Նեղոսի հովիտը և վոռոգման սիստեմի գերը Հին Յեղիպտոսի տնտեսական կյանքը և Յեղիպտական կոմունի համարնական կենցաղի անկումը և ֆեռագալական հարաբերությունների զարգացումը։ Շահագործման ձորտափիրական ձեր Յեղիպտում։ Դասակարգերը հին յեղիպտական հասարակության մեջ։ Խոզոր հողատերը (քուրմեր, ուղմական արխտոկրատիա) և գյուղացիություն։ Դյուղացիության ֆեռագալական պարտականությունները—կոռ, աշխատանք կառուցումների վրա, (ջրանցքներ, ճանապահներ, պալատներ, գերեզմանատներ, «բուրգեր»)։ Դասակարգային պալքար—գյուղացիական ապստամբություններ (XVIII դարում մինչև մեր տարեթիվը)։ Յեղիպտական պետություններ։ Բանապետություն (թագավոր-փարավոն-բռնապետ, տեղապահներ, զինվորներ, զպիրներ)։

Դասակարգային հասարակության և պետության առաջանալը Յեփրատ և Տիգրիս գետերի հովտում։ Բաբելոն։

Բաբելոնի բարձրացումը, վորակես այդ շրջանի տնտեսական և քաղաքական կենտրոն։ Բաբելոնի տնտեսությունը, յերկրագործություն, արհեստ, առևտուր, Բաբելոնի պետությունը՝ բռնապետություն և նրա գասակարգային բնույթը (Համուրաբի թագավորի օրենքները)։ Թագվոր-բռնապետը և նրա արքունիքը, թագավորական տեղապահներ։

Պետական աշխատանքներ, կամուրջներ վիկուլանտ գեր—«կախված այգիներ»), դրանց նշանակությունը ֆեռագալական շահագործման սիստեմում։ Պետական կառուցվածքներում գյուղացիություն

Քյան հարկադրական աշխատանքը: Համուլաբու ժամանակ ստրկության կիրառումը: Դասակարգային պայքարը Բարելոնում (ճորտեր և սորուկներ) գյուղացիական տպատամբությունները:

Հին Պարսկաստան: Հին Պարսկաստանի ազգաբնակչությունը: Մեդիայի պարսիկներ և ուրիշ ցեղեր: Հին պարսկական թագավորության կազմվելը կյուրոսի որոք (VI-դ մինչ մեր տարեթիվը): Միջագետքի և առաջավոր Ասխայի մյուս յերկների նվաճումը պարսիկների կողմից: Համաշխարհային առաջին միապետության կազմվելը: Դաստակարգերը և դասակարգային պայքարը հին Պարսկաստանում:

Դասակարգային հասարակության և պետության կազմվելը Հուանձե գետի հովառում—հին Զինաստան: Հին Զինաստանի տնտեսությունը. յերկրագործություն և արհեստ: Հիմնական դասակարգերը—գինվրական հողատերեր, գյուղացիներ: Հին-Հինական պետություն (թագավոր—յերկնքի վորդի, ուսույալ չինովայիկներ—«մանդարին»-ներ): Դասակարգային պայքար. «Դեղին ունքավորների» գյուղացիական ապատամբությունները (I դար. մինչև մեր տարեթիվը), «Դեղին չալմա-վորների» (III դար. մինչև մ. տ.):

Արեվելյան հասարակուրյունների կուլտուրան (3 ժամ)

Գրագրության զարգացումը (Հինական և յեղիպտական հերոզլիֆներ, բարելական սեպագիր), փյունիկական այրբուրեն 1X դ. մ. ա. տ.) ձարտարապետություն և քանդակագործություն (բուրդեր, մերյաներ): Հինական մեծ պարխոստ, թագավորների և աստվածների յեղիպտական արձաններ): Գրտական գիտելիքների սկզբանավորությունը. որացույց, (բարելական 7-րդյա շաբաթ) յերկնային լուսատունների դիտումը, թը-վարանական գիտելիքներ:

Արևելյան կրօններ—աստվածներ, —առասպելներ Ջրհեղեղի, աշխարհի մարդու ստեղծագործության մասին: Յեղիպտական հավատը. մեռների հարության, սուրբ կենացներին մեծարելու վերաբերյալ:

3. Անցածի կրկնողություն (1 ժամ)

Գ. Հին Հնին ԱՍՏԱՆԻ և ՀՌՈՄԻ ՍՏՐԿԱԾԻՐԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (42 ժամ)

1. Հունաստան (20 ժամ)

1. Հունաստանի պատմուրյան հին շրջանը (5 ժամ)

Հունիների կյանքը առաջին հազարամյակի սկզբից մինչև մեր տարեթիվը: Տոհմային կարգը. նահապետական ստրկություն:

Աշխատանքի բաժանումը հունական համայնքներում VIII-VI դարում (մինչև մ. տ.): Փոխանակման զարգացումը և առևտրա-փողային հարաբերությունները (առևտուր Փյունիկիայի վաճառականների-պի-րատների հետ): Սև ծովի ափերի և կղզիների գաղութացում: Տոհմային կարգի քայլացումը: Դասակարգերի առաջանալը: Դաստակարգային պայքարը հունական համայնքներում: Խոշոր հողատերերի, (ցեղի առաջավորների) պայքարը մանր հողատերերի, առևտրականների և արհեստավորների (դեմոս) հետ:

2. Հունական ստրկաժրական պետությունները իրենց ծաղկման շրջանում (10 ժամ)

Արտագրության ստրկաժրական յեղանակը: Ստրկաժրական հասարակության դասակարգերը. ստրկաժրեր և ստրուկներ: Սպարատական պետություն (VI դ.): Ստրուկների շահագործումը, նրանց կեղեցումը և ապստամբությունների ճնշումը: Սպարատական զորքը: Սպարատական պետության մեջ դաստիարակությունը՝ վորպես ստրկաժրական տիրապետությունն ապահովելու միջոց: Պելագոնեսյան միություն:

Աթենական պետության հիմնական դասակարգերը VI-րդ դարում (մինչև մ. տ.): Դասակարգային պայքարը Աթենայում VI-րդ դարում: Հողի մասնավոր սեփականության զարգացումը (Սոլոնի բարեփոփությունը): Մանր հողատիրություն և ստրուկություն: Պիդիտրատի բոնակալությունը: Ստրկաժրական «գեմոկրատիան»—Աթենայի քաղաքական կարգը: Հույն-պարսկական պատերազմներ (V դ. սկզբին): Աթենայի հողային միության կազմվելը և նրա աթենական ծովային իշխանություն դառնալը:

Ստրկական արտագրությունը աթենական պետության մեջ. շուկա, առևտուրի զարգացումը: Ստրկական աշխատանքի միջոցով ազատ աշխատանքի վարումը: Պելագոնեսյան պատերազմ և աթենական պետության խորտակումը:

Կրոն (ոլիմպիական աստվածներ), «որպակուներ», խաղեր (ոլիմպիադներ) և տոնակատարություններ: Ձարտարապետություն (տաճարներ, հասարակական շինություններ): Թատրոն:

3. Հունաստանի ստրկաժրական պետությունների անկաւմը (3 ժամ)

Պելագոնեսյան պատերազմների հետևանքները. մանր հողատերերի և արհեստավորների քայլացիվելը: Դասակարգային պայքարի սրումը հունական պետությունների ներսում և պատերազմներ նրանց միջև: Ազգաբնակչության հեռանալը Հունաստանից: Վարձկանություն, հունական պետությունների յենթարկվելը Մակեդոնիային: Ալեքսանդր Մակեդոնացու արևելյան արշավանքները: Մակեդոնական կայսրության կազմվելը և անկումը: Հոռմեական հանրապետության կողմից հունական ստրկաժրական պետությունների գրավումը:

4. Անցածի կրկնողություն (2 ժամ)

II ՀՌՈՄ (22 ժամ)

1. Հռոմի պատմուրյան հին ժամանակաշրջանը (5 ժամ)

Լատինական նահապետական տոհմային համայնքները Ալեքսանդր թերակղում 1,000 տարի առաջ (մինչև մեր տարեթիվը): Համայնքների տնտեսությունը: Նախնական ստրուկություն, նամայքների կաղմալուծվելը: Հոռմեական համայնքը և դասակարգերի առաջացումը: Հոռմեական հանրապետության կազմվելը: Պատրիկիների պայքարը պլեբեյների հետ: Հոռմեական հանրապետության քաղաքական կառուցածքը (սենատ, ժողովրդական ժողով, հյուպատոսներ) կումբայնը: Ժողովրդական առաջարկետության ժողովը: Հոռմեական հանրապետության գործադրությունը (կոնսուլներ): Բարիբայի նվաճումը Հռո-

I ՖԵՌԴԱԼԻԶՄԻ ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ
ՅԵՎՐՈՂԱՅՈՒՄ

I. Ֆեռդալիզմի առաջացումը (V-ից մինչև IX դարեր—8 Ժ.)

մի կողմից (IV դար): Առաջմական գաղութացում և միացյալ համայնք-ներ: Առևտրական կապերի լայնացումը Միջերկրական ծովի արևմտյան մասում: Հոռմի պատերազմը Կարֆագենի հետ: Միջերկրական ծոյնի արևմտյան ափերի նվաճումը՝ Գավառներ:

2. Հռոմեական Արևմտյան տնտեսության ծաղկումը (10 Ժամ)

Ստրկական աշխատանքի գարգացումը: Փյունիկյան պատերազմի երկան և նրանց ստրկատիրական բնույթը: Արտադրության ստրկատիրական և նորմում: Խոշոր ստրկական հողատիրության աճումը (լատիֆունձեր): Համայնքների և մասն հողատերերի սեփականության բնագագական աշխատավարագրավումը: Ստրկության գարգացումը: Հին հռոմեական «պրոլետարական» մասսաների առաջ գալը: Ինչպես եր ապրում ստրկատերը, ստրուկը և հռոմեական «պրոլետարը»: Հռոմեական ստրկատիրական ստրուկը և համարաներ, հասարակական շինություններ և կակուլուրան (կրոն, տաճարներ, հասարակական շինություններ և կառուցումներ—ջրմուղ, խճուղի): Տօնակատարում (տրիումֆը), յեկեղեցական ներկայացումներ (գլադիատորների կրիվներ):

Դասակարգային պայքարը հռոմեական հանրապետության մեջ ԱՀ դարերում (մինչև մեր տարեթիվը): Գրակինների շարժումը (133—111 դ.թ. մինչև մեր տարեթիվը): Նրա դասակարգային բնույթը: Ստրուկ-թ.թ. մինչև մեր տարեթիվը (սիցիլիացիների ապստամբությունը, 73—71 ների ապստամբությունը (սիցիլիացիների ապստամբությունը, 73—71 դ.թ.), Սպարտակի առաջնորդությամբ գլադիատորների ապստամբությունը), Սպարտակի առաջնորդությամբ 1-ին դարու սկզբին: Հռոմեական քաղաքացիական պատերազմը 1-ին դարու կազմակերպվելը, նրա սազմական տեխնիկան և կարգապահությունը: Միջերկրական ծովի նվաճումը:

3. Արևմտյան արտադրության ձեվի կազմակերպումը յեկ հռոմեական կայսրության անկումը (5 Ժամ)

Հռոմեական կայսրության գյուղի ավագակային շահագործումը: Հռոմեական կապերի ուժասպառ լինելը, յերկրագործության անկումը, առևտրական կապերի կրծատումը, վաճառելու հնարավորության բացարձակության բացարձակության կայության շնորհիք արհեստների թուլացումը, առևտրի թուլանալը, կայության ներկայական կայության նվազելը: Ստրուկությունը վորպես քաղաքաբան ազգաբնակչության նվազելը: Գրադությունների գարգացումը: Գերմանական տեսագա գարգացման արգելակ: Գաղութների գարգացումը: Կայ-հագործման նորտատիրական միջոցների անցման արագացումը: Կայ-սրբության անտեսական կենտրոնի փոխադրումը դեպի Արևելքը:

Քրիստոնեյության ծագումը: Առասպել Քրիստոսի մասին: Քրիստոնեությունը վորպես հռոմեական ստրկատիրական հասարակության կրոնը՝ նրա անկման շրջանում:

4. Անցածի կրկնօպություն (2 Ժամ)

Ստրկատիրական հասարակության քայլացումը ու Հռոմի կայսրության անկումը, ճորտատիրության զարգացումը (կոլոնիատա), անձնական կախումը (պատրոնատ), առևտրի և քաղաքների անկումը, կենտրոնական իշխանության թուլացումը, խոշոր հողատերերի քաղաքական իշխանության ուժեղացումը տեղերում: գյուղացիական ապստամբությունները (բոհուագները) IV—V դարերում: Գերմանների առաջ խաղացումը Հռոմի կայսրության աերքիտորիայի վրա: այսպէս կոչված «ժողովուրդների մեծ գաղթը» և նրա պատճառները:

Գերմանների վերաբնակումը Հռոմի տերիտորիայում և քարբարուական «ցեղացին» պետությունների առաջացումը: Համայնտա-տահմային տնտեսության քայլացումը: Ֆեռուլական հասարակության գասակարգերի (ֆեռգալներ և ճորտատիրական գյուղացիության) առաջանալը: Հողի մասնավոր սեփականության առաջանալը: մանր հողատերերի եքսպրուզիացիայի հիման վրա, խոշոր հողատերերի առաջացումն ու աճումը: Խոշոր հողատերերի (ֆեռգալների) դասակարգի տիրապետությունը: սրանց կողմից գյուղացիության ճորտացումը: Ճորտ գյուղացիության ապստամբությունները:

2. Ֆեռուլական կարգերն Արևմտյան Յեվրոպայում
(IX—XII դարեր)—10 Ժամ

Ֆեռուլական խոշոր հողատիրություն: Գյուղացիության շահագործումը: Ճորտային կախման ձևերը, գյուղացիական պարտավորություններն ու նրանց բնական բնույթը (կոռ ու բեգար):

Ֆեռուլական կալվածք. կալվածատիրական տնտեսություն և գյուղացիական հողամասերը կալվածքացին տնտեսության բնական բը-առյթը: Հողի մշակման ձևերը, տեխնիկայի ցածը վիճակը: Գյուղատնտեսական համայնքն ու հողերի ցիրուցանությունը (շերձուօսիցա):

Արհեստաը չի բաժանված գյուղատնտեսությունից: Առևտրի ու փոխանակության թույլ գարգացումը:

Ֆեռուլական հասարակության յերկու դասակարգերը կալվածատերի քեռության ու ճորտատիրական գյուղացիները: Ֆեռուլական ամրոցն, վորպես կալվածատիրություն կաթոլիկական յեկեղեցին, վորպես խոշոր քեռություն և հողերի հողատիրության և քաղաքական իշխանության միաձուլումը:

Գյուղացիական շահագործման Ֆրանսիայում և Անգլիայում X—XI դարերում և նրանց բնույթը:

Կալվածատիրություն դասակարգի աստիճանավորական (հիյերարխիա) կազմակերպությունը («ֆեռուլական սանդուլիք»), վորպես շահագործող՝ գյուղացիության վրա կազմակերպված քաղաքական տիրապետության ձև: Ֆեռուլական միապետության (մոնարխիա), արքայական իշխանության թուլացունը: Ֆեռուլական գլխավոր տիրապետու-

Քյունաներն այժմյան ֆրանսիայի, Անգլիայի և Գերմանիայի տերը՝
տորիայում: Կաթոլիկական յեկեղեցին, վորպես Քեռվալական կազմակերպու-
թյուն: Յեկեղեցու տնտեսական և քաղաքական հզորությունը: Պապու-
թյան բարձրանալն ու դրա պատճառները: Յեկեղեցին, իբրև Քեռվա-
լյան դուռը առաջին տիրապետության գործիք: Դպրոցի, գրականու-
թյան ու արվեստի յեկեղեցական բնույթը:

II ԳԱՍԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՐԸ ՖԵՌԴԱԼԱԿԱՆ ՅԵՎՐՈՊԱՅԻՒՄ
(X—XV դարեր) — (25 ժամ)

1. «Քաղաքների լեկ առեվտրա-դրամական հարաբերությունների զարգացումը (10 ժամ)

Արհեստի բաժանվելը զբուղատնտեսությունից: Քաղաքների առաջանալն ու զարգացումը: Արտադրողի և սպառողի անմիջական՝ կապը Քաղաքային հասարակությունն ու ֆեոդալական քաղաքի կենցաղը (գիշերին-ցեխերը, ցեխային և արհեստային արտադրություն): Գյուղի տիբապետությունը քաղաքի վրա: Քաղաքային արհեստի և առևտուրի զարգացումը: Քաղաքի պայքարը ֆեոդալների գեմ (Հաննի կոմունայի ապամբությունը XII դարում): Խտալական և հարավային-Փրանսիական քաղաքների առևտուրական կապերը Արմելքի հետ (առեվտուր Բյուզանդիայի և Ասորիքի հետ):

Կոնստանդինոպոլիսը վորպես քաղաքական և մասնաւուն
X—XI դարում: Մեծ արաբական խալիֆայություն, արաբական ֆեո-
դալիզմի բնույթը, արաբական առևտուրը ու իսլամի տարածումը:
Բյուզանդիայի պայքարը արաբների և թուրքերի դեմ:

Խաչակիրների արշավանքները XI – XII դարում և այսօն
ձառները: Յեկեղեցու և պապության գերել խաչակիրների արշա-
վանքների մեջ («խաչի և սրբ միություն»): Խաչակիրների արշավանք-
ների թալանչիական բնույթը և նրանց ազգեցրությունը առևտրա-դրա-
մական հարաբերությունների զարգացման վրա: Խտակական առևտրի
ժաղկումը (Զենովա, Վենետիկ): Տոնավաճառները Շամպանիայում:
Հանդալի առևտուրը Յեկեղեցայում Հյուսիսում:

2. Ճարտարական զյուղացիության պայքարը Ֆեոդալ-կավածաերերի
դեմ - XIV-XV դարերում (6 ժամ)

Բնական տնտեսության քայլացումն Անգլիայում: Գյուղացիների տուրքատվության դրամական ձևի փոխարինումը: Գյուղացիության շահագործման ուժեղացումը: Ցանկապատման սկիզբ (օգորаживание) և գյուղացիների հողից արտաքսվելը: «Սև մահ» (1325—1350 թ.) Գյուղացիների մահացումը, բանվորական ձեռքի աշկասություն: Որենքն հարկադրական աշխատանքի մասին: 1381 թվի գյուղացիական աստղամասությունը Ռոտ Տիլլորի և Զոն Բուլի ղեկավարությամբ:

Ագրարային զարգացումը ֆրանսիայում և գյուղացիների դրությունը XIV դարում «Սև մահը», «Հարյուրամյա պատերազմը», գյուղատնտեսության անկումը: 1356 թվի փարիզյան նեղափոխությունն ու նրա պատճառները: 1357 թվի գյուղացիական ապստամբությունը

— ծակերիփա: Քաղաքային ունեող խավերի դավաճանական դերը, զյուղացիական ապստամբության անհաջողության պատճառները: Կալվածատեր-ֆեոդալների խիստ դատաստանը ապստամբ զյուղացիության վերաբերմամբ:

3. Դասակարգային պայմարը խղաքներում (5 ճամ)

Արենատային արտադրության մասնագիտացման զարգացումը Արևմտյան Յեղոպայում և առևտրի զարգացումը քաղաքաների միջև։ Վաշխառուական կապիտալի աճումը։ Բանկեր։ Քաղաքային հանրապետություններ (Զենովա, Վենետիկ, Ֆլորենցիա)։ Քաղաքային արիստոտելիքատիայի քաղաքական տիրապետությունը նորանցում։

Աշակերտների յենթավարպետների գրությունը XIX—XV դարերում
և նրանց կազմակերպությունները: Սրբաց պայքարը տերերի դեմ՝
XIX—XV դարերում: Զամայի ապստամբությունը Ֆլորենցիայում (1378
թվական), Գորպես արհեստացին բանվորների շարժում՝ ցեխային կարգե-
րի պայքամաններում:

4. Դասային (сословное) միավետուրյունների առաջանալը (4 ժամ)

Կենտրոնացած պիտության առաջացման նախադրյալները. առել-
տը գրամական հարաբերությունների զարգացում, դասակարգային
պայքարի ուժեղացում, քաղաքի և գյուղի շահագործվող մասսաների
շարժման ձնշում: Մանր կալվածային աղնվականության և քաղաքա-
յին արիստոկրատիայի պայքարը՝ ֆեոդալական տերերի գեմ Անգլիա-
յում և Ֆրանսիայում:

Կենտրոնացած պետության ստեղծվելը: Արքայական իշխանության ուժեղացումն ու դասային միավակտության առաջանալը Անգլիայում (1215 թ. «Ազատությունների մեծ խարսիան» պարագնտի սկիզբը) և Ֆրանսիայում (Փրագույն Շատանների սեփական—XIV դ.)

Դաստիարակության գործառքը առանձնաբեր պարզը - ՀԱՅ Ք.

5. Անցածի կրկնողություն (4 ժամ)

III ԴԱՍԱԿՐԴԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՐԸ ՖԵՇՆԱԼՏԶՄ—ՃՈՐՏԱՏԻՐՈՒԹՅԱՆ ԾՐՋԱՆՈՒՄ՝ ՎՐԵՎԿԵԼՅԱՆ ՅԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ (30 ԺԱՆ)

1. Ֆեռդայիկմի առաջացում Ռուսաստանում (10 ժամ)

Հին սլավոնների և ֆինական⁷ ցեղերի նախնական կոմունիզմը (IX-X դարերում): Նահապետական տռմային համայնքը («պեչշչե» չյուսիսում, «գվորիշչե» Հարավում): Նահապետական-տռմային հարաբերությունների քայլքայումը. գյուղացիական համայնքական հողերի ըրնագրավումը, մասնավոր սեփականության առաջացումը, դասակարգերի առանձնացումը:

Սլավոնական և Փիննական ցեղերի քաղաքական միացումը յերկու կենտրոնների շուրջը. սլավոնական ցեղերը Կիյեվի շուրջը, Փիննական

և սլավոնականը՝ Նովգորոդի շուրջը — «վայրագներից — հույսերը տանող մեծ ջրային ճանապարհի վրա»:

Կիյևի պետությունը X—XIII դ. դ., նրա տերրիորիան ու նրա շուրջը կենտրոնացած ցեղերը: Դասակարգային կազմը՝ բոյարներ, գյուղական համայնքներով ապրող գյուղացիներ (սմերդիներ), ճորտատերդական համայնքներ, դրուժինաներում կազմակերպված քաղաքային արագուստականներ: Քրուժինաներում կազմակերպված քաղաքային արագուստականներ: Քաղաքների նշանակությունը: Խոշոր հողատիրության հետաքաղաքական կախման սկիզբը (գլաւացումն ու գյուղացիության ֆեոդալական կախման սկիզբը): Ֆեոդալական հարաբերությունների գարգացումը Սլավոնանումներ): Ֆեոդալական հարաբերությունների գարգացումը: Ուղղափառ յեկեղեցին, իրական և փինսական ցեղերի բնի մկրտումը: Ուղղափառ յեկեղեցին, իրարեկ հարստահարման միջոց տիրող գասակարգի ձեռքում: Դասակարգային պայքարը կիյևյան պետության միջ (1068 և 1113 թ. թ. պատամբությունները կիյևյում):

Թաթարական նվաճումները XIII դարում, մեծ մոնղոլական պետությունը (Զինգի-խան) նրա տերրիորիան ու նրա միջ մտնող ցեղերը: Կիյևի պետության անկումն ու նրա պատճանները: Նովգորոդի գաղաքային հանրապետությունը XII—XV դ. դ. նրա տերրիորիան, քաղաքային հանրապետությունները: Բոյարական և յեկեղեցական խոշոր հողատիրություն: Գյուղացիության ֆեոդալական շահագործումը: Ենովգորոդի առևտուրը Արևմտյան Յեվրոպայի (Հանգայի միություն) և «ստորագամների» («ՀԻՅՑ») հետ: Բոյարների և առևտրականների վաշխառուականությունը: Վաճառականության գերը:

Դասակարգային պայքարը քաղաքներում, և հանրապետություններում (1418 թ. հեղափոխությունը Նովգորոդում, 1484—1486 թ. թ. Պակովում):

2. Ֆեոդալիզմի զարգացման Ռուսաստանում XIII—XV դ. դ.

(12 ժամ)

Շահագործման ֆեոդալական մեթոդների հաստատումը Հյուսիս-Արևելյան Ռուսաստանում (ԾՄԸ և այժմյան կենտրոնական ռայոնների տերրիտորիան): Տնտեսության բնական բնույթը և քաղաքների թույլ զարգացումը: Հյուսիս-Արևելյան Ռուսաստանի ֆեոդալական հասարակության հիմնական դասակարգերը, ֆեոդալները (իշխաններ, բոյարներ, ծառաներ, («բոյարական յերեխաններ») յեկեղեցին (վանքերը), խոշոր հողատերեր և նրանցից կախում ունեցող գյուղացիները: Գյուղացիների ֆեոդալական պարտականությունները՝ տուրքերը՝ կոռ, բնամթերքով և փողով, իշխանին գլխահարկ տալը: Իշխանական կալվածքները XIII—XV դ. դ.—բաժինները (ուղեններ) (Վլադիմիրսկի, Տիգրանի և այլն): Գյուղացիներից խված հողերի տիրապետելուն ու գյուղացիներին ստիպողաբար աշխատացները, նրանցից տուրքեր առնելու, իբրև «կալվածային» (սկզբանական կալվածային) իշխանների հարստահարության հիմքը: «Կալվածային» (սկզբանական կալվածային) իշխանների հարստահարության պատճենը: «Կալվածային» իշխանների վասսալական կախումը թայեկեղեցին: «Կալվածային» իշխաններից («Յոլոտայ օրդա»): Գյուղաքանական «գոսկե» հրոսապետությունից» («Յոլոտայ օրդա»): Գյուղաքիության գոտին ֆեոդալական շահագործման ծավալման հիման վրա Տիգրանի և Սոսկվայի իշխանությունների ուժեղացումը (VIX դ.)

«Մեծ իշխանների» առաջացումը և նրանց միջև հողի ու գյուղացիների շահագործման համար մզկող պայքարը: Մոսկվայի իշխանի հաղթանակը Տիգրանի (1475 թ.), և Ռյազանի դեմ: Նովգորոդի կործանումը (1473 թ.): Մոսկվայի իշխանների պայքարը «վուկե» հրոսապետության դեմ, Մոսկվայի իշխանների աստիճանական ազտագրումը վասսալական կախումից: «Կալվածային» իշխանների անկումն ու Մոսկվայի պետության առաջացումը:

Գյուղացիության անձնական կախման ուժեղացումը իշխանից և բյարից:

Ֆեոդալական որինակարգերը Մոսկվայի պետության մեջ:

3. Ֆեոդալիզմն Աղրեջանում (8 ժամ)

Համառոտ անդեկություններ հին Աղրբեջանից և նրա բնակիչներից, հրբեթացի-ալբանացիներ, լեռնցիներ, իրանական ժողովուրդներ, հայեր, թուրքեր: Այս ժողովուրդների հին կենցաղն, ըստ պարսիկ և արաբ կասսիկ հեղինակների ավալների:

Ֆեոդալիզմի ծագումն Աղրբեջանում: Աղրբեջանի բնիկների առմային կենցաղից ֆեոդալականին անցնելը: Նվաճողների արտադրության ձևի ազգեցության տակ (պարսիկների, արաբների, սելջուկների) ֆեոդալական հարաբերությունների զարգացումը: Հարեւան իշրկրների (Պարսկաստան, Հայաստան, Վրաստան) ֆեոդալիզմի ազգեցությունը Աղրբեջանի ֆեոդալիզմի զարգացման վրա:

Արտադրության ձևի ֆեոդալական բնույթին Աղրբեջանում: Ֆեոդալական հողային սեփականության ծագումը: Նրա առանձնահատկությունները: (բեկեր, խաններ, սուլթաններ և այլն) և նրանց յենթակազուղացիները (ռահաթ, սանչալար, հյանդավար և այլն): Ճորտատիրական հարաբերություններն ու նրանց առանձնահատկություններն Աղրբեջանում: Բեկեր, բահրա, մարշիաթ, ալրյազ և այլն: Առևտրական կապիտալին ու նրա գերբը: Առևտրի բնույթը: Քաղաքներն ու նրանց կառուցվածքը, նրանց նշանակությունը:

Աղրբեջանի տերրիտորիայում առաջացած ֆեոդալական պետությունները, շիրվանշահերն ու մյուս պետությունները: Կառավարական ձևերը, զրամ, զորք, զատարան:

Մանր, ինքնուրույն խանությունների առաջանալը ու նրան բնույթը: Ֆեոդալական կուլտուրան Աղրբեջանում: Եյութական կուլտուրա, ամրոցներ, տաճարներ, մզկիթներ, հայկական յեկեղեցիներ, վանքեր, խանաքյան, քարվանսարայներ, ֆեոդալների բերդեր, կառուցումները: Ֆեոդալական գիտություն (մուսուլմանական սխոլաստիկան) և գրականություն (աշուղներ, գաստաններ, եպիքական պոեմներ, ասպետական լիրիկա-աղեներ և այլն):

4. Անցածի կրկնողուրյունը (3 ժամ)

ՈՒՍՄԱՆ VII ՏԱՐԻ (100 ժամ)

I ՊԱՍԱՐԴԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆ ԱՐՅԵՎԱՏՅԱՆ ՅԵՎՐՈՂԱՅՈՒՄ ԿԱՂԻՏԱԼԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԿՈՒՏԱԿՄԱՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆՈՒՄ XVI—XVII դ. դ. (33 ժամ)

1. Առեվմտյան յերկրների հետեսական զարգացումն ու աշխարհագրական մեծ նվաճումները XVI դ. (14 ժամ)

Ապրանքային—դրամական հարաբերությունների զարգացումը: Առեվմտյան կապիտալի մուտքն արհեստի մեջ: Մանր արտադրողներին արտադրության միջոցներից անջատելը (եքսպրոպրիացիա և արհեստավորների քայլացումը): Արհեստա-համքարային կազմակերպության քայլացումը: «Տնային արտադրության» զարգացումն ու մանուֆակտուրայի առաջացումը:

Ֆեոդալ-կալվածատերերի կողմից փոխված տնտեսական պայմաններին հարմարվելու փորձը: Գյուղացիական հողի թալանումը, գյուղացիների հողագուրկ գառնալը: Ճորտատիրության վերացումն Անդիայում, Ֆլանդրիայում, Իսլանդիայում: Գյուղացիության պլրութարի զացիան:

Միջներկան ծովեզրի արևելյան մասի նվաճումը թուրքերի (տաճիկների) կողմից և դեպի արևելք նոր առևտրական ճանապարհների վրանումը:

Միծ աշխարհագրական նվաճումները (Կոտումբոս 1492 թ. Վասկո-դե-Գամա, Մագելան) և սրա հետ կապված առևտրական ճանապարհերի Վալանտյան ովկյանոսի ափերը տեղափոխելը: Հին առևտրական կենտրոնների (Դերմանիա, Իտալիա) անկումը և առևտրական նոր վրա ընկած յերկրների տնտեսական զարգացումը (Իսճանապարհների վրա ընկած յերկրների տնտեսական զարգացումը, իբրև յեվրոպական պեկիների թալանը, ստրկացումն ու կոտորումը, իբրև յեվրոպական պեկիների թալանը գաղութային քաղաքականության տիպիկ մեթոդները: Առաջին բնակչանի և Պորտուգալիայի ովկիանոսային առևտուրը: Բուն բնակչաների ստրկացումն ու կենդանի թաղումը հանքերում: Թանկարժեք քարերի Յեվրոպաների սուումը: Տնկարանների սաեղծումը զարգություններում, ճորտատիրությունն ու ստրկությունը զարգություններում: Ճորտ-նեղերի առևտուրը: Գյուղացին առևտրի հսկայական շահույթը և կապիտալների մեծ կուտակումը: Բանկերի և բորսաների զարգացումը: Հոլլանդիայի տնտեսական զարգացումը և ինպանի ու Պորտուգալիայի ու Պորտուգալիայի հողային առաջարկումը: 1568 թ. հեղափոխությունն ու գաղութային հղորության անկումը: XIX դ. գարում Անգլիայի պայքարը Հոլլանդիայի դեմքի մեծ առևտրական և զաղութային մենաշնորհի համար:

2. Գյուղացիական պատերազմը յեկ ունենումացիան Գերմանիայում (6 ժամ)

Գերմանիայի տնտեսական անկումն առևտրական կենտրոնների տեղափոխման հետևանքով: Ճորտատիրության ուժեղացումը: Գերմանիայի աշխատավոր մասսաների շահագործումը կաթոլիկ յեկեղեցու կողմից: Գերմանական ու ֆորմացիան վորպես յեվրոպական բուր-

ժուազիայի մեծ պայքարը ֆեոդալիզմի դեմ (Ենգելմ): Լյութերը, նրա համաձայնողական դերը և գյուղացիության ու քաղաքային չքավորության դավագանելը: Գյուղացիների ապատամբությունները 1525 թ. նրա պատճառներն ու պայքարի բնույթը: Թոմաս Մյունցների դերն, իբրև «ալեքսանդրական» շարժման տուաջնորդ: Մյունցների կոմունան: Գյուղացիության վերաբերմամբ ցույց տված դատաստանի արյունությունը: Պարտության պատճառները: Ծեփորմացիայի հետևանքները Գերմանիայում: Լյուտերական յեկեղեցին, իբրև շահագործվող մասսաների հաշվին խոշոր բուրժուազիայի և ֆեոդալների համաձայնության արդյունք:

3. Հումանիտարիան շարժումն, իրենի անող բուրժուազիայի դասակարգավորի պայքարի ձեվլի ֆեոդալիզմի դեմ (5 ժամ)

Գիտության և տեխնիկայի առումը և նրա ծառայությունը բարձրացող բուրժուազիային: Տեխնիկայի կարգացումը. հրաձիգ զենքեր, գրքերի տպագրություն: Գիտական մտքի զարգացումը. յերկրի զնդանության ուսումնաբը, մեծ աստղաբաշխական նվաճումները (Կոպերնիկոս, Գալիլեյ) և փորձի ու դիտողության զարգացումը գիտության մեջ: «Գիտությունն ապստամբել և յեկեղեցու դեմ» (Ենգելմ): Գիտական մտքի կատաղի հետապնդումը յեկեղեցու կողմից: Կաթոլիկ յեկեղեցու տերրորը. ինկվիզացիա, «կախարդները» մասսայական այրումը, կրոնական պատերազմները (բարդուղմիուսյան դիշեր) 1572 թ. կաթոլիկական տերրորը Հոլլանդիայում»:

4. Անգլիական նեղափախուրյունը XVII դ. (8 ժամ)

XVI դարն, իբրև Անգլիայի զարգացման շրջադարձին կետ: Անգլիայի գաղութային բարձրացման սկիզբը: Քաղաքի և գյուղի աշխատավոր մասսաների շահագործման ուժեղացումը (Յեկեղեցավետայի, Հենրիկոս VIII-ի բանվորական որենազրությունը «պարլամենտական թալան»): Անգլականության բուրժուալանացումը: Բուրժուազիայի լայն խավերի և ազնվականության բուրժուականացած մասերի ոպպողիցիան՝ կառավարության դեմ, մանր բուրժուազիայի, գյուղացիության և քաղաքի պլեբեյական եկամուխական շարժումը: Պարլամենտի ընդհարումը միավետառության հետ: 1642 թ. քաղաքացիական պատերազմի սկիզբը: Դասակարգերն ու կուսակցությունները մեծ անգիտական հեղափոխության մեջ (օլիբվիտերիաներ, ինգեներներներ, լեվիլիտներ, դիքերներ): Շարժման կրօնական աստառը, հեղափոխական բանակի կազմակերպումը: Արայուստիզմի անկումն ու հանրապետության հաստատումը (1649 թ.): Անգլիական գյուղացիության և քաղաքի պլեբեյական եկեմնատների դերը հեղափոխական պայքարում: Կրօմիլի ու ազմական դիկտատուրան ու նրա դասակարգային հիմքը: Կրօմիլի քաղաքականությունը: Նավագնացության ակտը, Շոտլանդիայի կործանումը, իրլանդիայի կործանումը, բոնագրաված հողերի բաժանումը անգլիական ազնվականության միջն: Գյուղի և քաղաքի չքավորների շարժումն ու կրոմիլի պայքարը նրանց դեմ: Բուրժուազիայի գաղաքանացման հեղափոխության և նրա համաձայնությունը ֆեոդալական արխոտոկատիայի հետ: Ստյուարտների ուստավը գրացիան (վերահստատումը) 1660 թ. 1688 թ. հեղաշրջումը: Պարլամենտական

բուրժուական միապետության հաստատումը, ձեռնարկատեր ազնվականների բուրժուագիւայի հետ:

5. Անցածի կրկնօղորյալնը (2 ժամ)

II ԳԵՐԴԱԼ-ՃՈՐՏԱՏԻՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍՍԱՆՆԵ (13 ժամ)

Ֆեոդալ-կալվածատիրոջ պահանջների աճումը՝ գյուղացիական տընտեսությունից բռնի խված մթերքների վերաբերմամբ առևտերի գարգայման հետեւանքով (տեղական շուկաների աճումը, առևտուր արևմայան Յեվրոպայի — Անգլիայի, Հոլանդիայի հետ): Գյուղացիների սորկացումը և նրանց ամրացումը հողին (ճորտատիրություն): Բնեղարի հետ միասին, կոռի (գյուղացու պարտադիր աշխատանքը կալվածադիրջ հողի վրա) լայն զարգացումը:

Մոսկվայի թագավորը—առաջին ճորտատիրական շահագործման ծավալումը Մոսկվայի պետության ծայրամասերում բնակություն հաստատած ժողովրդների վրա, բռնության և թալանի միջոցով: Մոսկվայի առաջին թագավորների ուղղմա-ֆեոդալական քաղաքականությունը. Լիվոնի պատերազմը 1561—1582 թ. թ. Վոլգայի (Կազան 1552 թ., Հաշտարիսան 1556 թ.), Մերձուրալի նվաճումը և այդ տերիտորիայում ապրող ժողովուրդների (թաթարներ, մարիներ, չուշաշներ, բաշկիրներ, ոստյակներ, յակուտներ և այլն) շահագործումը:

Ուղղափառ յեկեղեցու գերը ուղղմա-ֆեոդալական թալանի մեջ (անմիջական թալան, բռնի մկրտություն): Ճորտատիրությունը և առևտրականների միությունը՝ գյուղացիական մասսաների շահագործման գործում: Վելիկոսուսիայի գյուղացիության բողոքները ճորտատիրության ուժեղացման գեմ (գյուղացիների փախուստը): Գյուղացիական շարժման գեմ՝ պայքարելու և գյուղացիության շահագործումը ծավալելու ու խորացնելու տեսակետից՝ ուժեղ միահեծան թագավորական իշխանություն ստեղծելու անհրաժեշտությունը:

Ոպրիչինան (1564 թ.)—իրեն ճորտատեր-կալվածատերի դասակարգային շահերի պաշտպան բացարձակ միապետության հաստատման ձև:

Ճորտատիրական շահագործման խորացումը XVI դարում: Փողային բեգարի և կոռի ավելացումը: Արհեստի զարգացումը: Դասակարգային հակասությունների աճումը Մոսկվայի պետության մեջ: Գյուղացիական շարժումները: Գաղութային թալանի հետագա զարգացումը Սիբիրում, Վոլգայում, ձախակինյա Ուկրայնայի գրավումը (1567 թ.): Պայքար թալան ծովագի համար (Հյուսիսային պատերազմը 1700—1721 թ. թ.) և Լիֆլյանդիայի, Եստոնիայի ու Կարելիայի գրավումը: Պայքար կասպից ծովի համար իրեն կարերագույն ճանապարհ ղեպի Արևելք (ուսու-պարսկական պատերազմը 1722—1733 թ. թ.) Ռուսական միապետության առաջացումը՝ ժողովրդների բանտ:

Պետրոս I-ի ուժորմները — միապետական ապարատի հարմարումը նոր պայմաններին:

Արևմտյան Յեվրոպայի հետ առևտրական կապերի ուժեղացմատ հետևանքով առևտերի հետագա զարգացումը: Ճորտատիրական մանուքակտուրայի զարգացումը: Ճորտատիրական մանուքակտուրայի կեն-

ցաղը XVIII դարում: Մարդկանց շահագործումը Ուրալի հանքային գործարաններում: Առևտրականների գործարանները: Հակասությունների խորացումը գյուղացիության և ճորտատերերի միջև:

Գյուղացիական պատերազմը XVII—XVIII դ. դ. (16 ժամ)

1. Առաջին գյուղացիական պատերազմը 1605—1613 թ. (այսպիսի կոչված «Մուտան» (խոսվարություն)՝ (3 ժամ):

Գյուղացիության ապատամբությունը 1605 թ. նրա հաղթանակը թագավորական գորքերի գեմ: Գյուղացիական շարժումը իվան Բոլոտնիկովի գլխավորությամբ (1606—1607 թ.): Գյուղացիական թագավորը Տուշինայում: Վելիկուսուսական ճորտատերերի և լեհական ֆեոդալների միությունը՝ գյուղացիական պատերազմի պարտությունը և առևտրականների հետ միացած ճորտատերերի իշխանության ամրացումը:

2. 1648—1654 թ. թ. գյուղացիական պատերազմը Ուկրայնայամ (5 ժամ)

Ուկրայնայի ռազմա-ֆեոդալական շահագործումը լեհական կալվածատերերի կողմից XVII դարում: Պանչչինա—աշխատանք կալվածատիրոջ համար: Ուկրայնայի կազակությունը, նրա շերտավորումը ստորագանների և վերադանների (ուստարային կազակություն, ստարշինաներ): Ուկրայնայի ստորագան կազակության (գյուղացիության) ճորտատիրական շահագործումը՝ լեհական պանի և վերադաս կազակության (Ուկրայնայի կալվածատերերը) կողմից:

Գյուղացիական շարժումները ճորտատիրության գեմ:

Ուկրայնայի վերագան կազակության պայքարը լեհական կալվածատերերի գեմ՝ ստորագան կազակներին—գյուղացիներին շահագործելու և ճորտացնելու իրավունքի համար: Գյուղացիական ապատամբության սկիզբը թողդան Խմելնիցկու գլխավորությամբ: Գյուղացիական պատերազմի աճումը և նրա հականորդատիրական բնույթի հայտնաբերվուն ուղղված էր մի կողմից լեհական տղնականության, մյուս կողմից ևլ վերադաս կազակության գեմ: Բողդան Խմելնիցկու գլխավորությամբ կազակ ստարշինաների գավաճանությունն ու ապատամբության ճնշումը:

Զախարինա Ուկրայնայի ռանազրավումը վելիկուսուսական ճորտատերերի կողմից (1657 թ.): Ուկրայնայի, գյուղացիության ֆեոդալական շահագործման ուժնեղացումը, Մոսկվայի թագավորների իշխանության կողմից՝ հենված Ուկրայնայի կալվածատերական խավերի վրայ:

3. Գյուղացիական պատերազմը Վոլգայում (1670—1671 թ. թ.)—(4 ժամ)

Վոլգայի և Մերձուրալի վելիկուսուսական ճորտատերերի ռազմա-ֆեոդալական թալանը, վորակս գյուղացիական պատերազմի հիմնական պատճու Ստեփան Ռազինի գլխավորությամբ (1670—1671 թ. թ.): Ռազինի զորքի սոցիալական և ազգային կազմը: Նրա ծրագիրը («Հինաւլի նամակներ»): Ապատամբ բանակի շարժումը և նրա պարտության պատշաճությունը:

Բաշկիրիայի բռնագրավումն ու բաշկիրական գյուղացիության շահագործումը: Բաշկիրական ապստամբությունները (1755—1757 թ. թ.) և Նրանց գաղանաբար ճնշումը՝ ցարիկությունների կողմից, վորք հենված երբ բաշկիր ժողովրդի մեջ շահագործող ելեմենտների և կիրակինների վերադասիւմի վրա:

4. Նոր ժաղավայրիական պատերազմը Մերձականութ-պուրաշովչին (1873—1874 թ.)—(4 ճամ)

Առևտրականների կողմից գյուղացիության թալանի զարգացման հետ կապված շահագործման ուժեղացումն, իրը և շրջման հիմնական պատճառը: Ալյստամբության թափն ու ծավալը:

Գյուղացիության, գաղության և վելիկուուսիայի միասնական յելույթը։ Ապստամբության ծրագիրը (Պուգաչևի խրատը) և պուզաչելյան բանակի տակտիկան։

Հաճագործվող ժողովուրդների գյուղացիության և բոլոր աշխատա-
վորների դեմք ապահովության մեջ: Գյուղացիական պատերազմի
տարեքային աճումն ու նրա պարտությունը: Գյուղացիական պատե-
րազմի պարտության հետևանքով՝ միապետության պետական պարա-
տի ամրացումը (Յեկատերինա II-ի ուժորում):

պատճառները:
5 Անագի սրբագրություն (3 դամ)

IV ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԳԵՂԱՓՈԽՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ (9 ԺԱՄ)

1. Արդյունաբերական հեղաշրջման նախադրյալները (3 ժամ)

Մարտազբաղների (գյուղացիների) բննի անջատումը արտադրության միջոցներից և արհեստավորության քայլքայումը: Կապիտալիստական հարաբերությունները գյուղատնտեսության մեջ և գյուղացիության պրոլետարականացումը: Վարձու բանվորների առաջին կադրերը: Ներքին շուկայի լայնացումը: Գաղղութների նվաճումն ու կողպարերը: Ներքին շուկա (Հնդկաստան, Չինական), Գաղղությային առեւտրի հակայական տումը (Հնդկաստան, Չինական): Գաղղության գաղաքանական կառույթը: Անգլիան XVIII դարի կիսին՝ իր առնատրի չափով, ներքին շահույթը: Անգլիան XVIII դարի կիսին՝ իր առնատրի չափով, ներքին շահույթը: Ենթադրում առաջին առաջին շուկաներով, յերկրում ունեցած կապիտալի առատուկան շուկաներով, յերկրում առաջին պետությունը: Կապիտալիստական մաթյամբ—Յերկրոպացում առաջին պետությունը: Կապիտալիստական մաթյամբ—Յերկրոպացում առաջին պետությունը:

2. Արդյունաբերական հեղաշրջումը յևս սոցիալ-տնտեսական
առաջախաղացութեանը (6 ժամ)

Ներքին և արտաքին շուկաների աճումը: «Բանվորական մեքենա-
յի» գյուտը (1733 թ. Կելի ինքնաշարժ մագորի գյուտը): Անհամա-
պատասխանությունը մանածագործության և ջուրհակության զարգաց-
ման մեջ, Հարկրեսի (1765 թ.) և Սրբայտի (1767 թ.) մանող մեքե-
նաների գյուտը: Բանվորական մեքենան և ավելի հուժկու, կատա-
րելագործված շարժիչի պահանջը:

Ուատաի շոգեսեքենան (1784 թ.):

Մետաղագործական արդյունաբերության սռչ առաջացրած գործությունները, յերկաթի, պղնձի, չուփունի մասսայական արտադրման

անցնելը: Քարածխային արդյունաբերության զգարգացում: Տեխնիկական հեղաշրջումը հաղորդակցության միջոցների մեջ (ջրանցքներ, նավեր և յերկաթուղի):

Մանր արտադրության խորտակումը կապիտալիստական ֆաքրի-
կայի ճնշման տակ: Բանվոր գասակարգի դրությունը մեքենայի գոր-
ծագրումից հետո, սարսափելի շահագործումը, մասնավորապես կա-
նանց և յերեխաների վերաբերմամբ: Քայլայվող արհեստավորների,
տնայնազործների և մանուֆակտուրային բանվորների տարերային
բողոքը մեքենաների մուծման դեմ (Փաքրիկաների այրում, մեքենա-
ների փչացում, գյուտարարների հալածում):

Գյուղի ազգաբնակչության արագ փշացում և արդյունաբերական քաղաքների աճումը: Բուրգուազիայի ձևավորումը:

Կապիտալիստական հասարակության հիմնական դասակարգերի ձեղվակերպումը. տիրապետող դասակարգ—արդյունաբերական բուրժուազիա և շահագործվող—բանվոր դասակարգը: Վարձու բանվոր դասակարգի առաջ դալը (պրոլետարիատ) — «արդյունաբերական հեղաշրջման գլխավոր արդյունաք» (Ենգել):

Վ ԳՐԱՆԻԱԿԱՆ ՄԵՇ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐ-
ԳԱՅԻՆ ՊԱՅՏԱՐԾ ԳՐԱՆԻԱՑԱԿԱՆ ՀԻմ ԴԱՐԻ ՅԵՐԵՄՆԱԿԱՆ
ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ (21 Ժամ)

1. Հակասությունները Թրամադրություն և նեղափոխության նախորյակին
(5 ժամ)

ХVІ դարում համաշխարհային շուկայի լայնացման արագացում,
ապրանքա-փողային հարաբերությունների զարգացում։ Ֆեոդալների
կողմից գյուղացիության բնական պարտավորություններն արագ կեր-
պով փողայինի վերածելը։ Համայնական հողերի հափշտակում, ցան-
կապատում։ Կապիտալիստական փոխարարերության թափանցումը
գյուղում, ֆեոդալական խոչնդուանները և նրանց դանդաղեցուցիչ դերը։
Գյուղացիության գրությունը։ Արդյունաբերության զարգացումը, մա-
նության առաջնամարզ առաջնամարզ առաջնամարզ (ցեխային) կարգելը քա-
ղաքներում և արդյունաբերության սահմանափակումներ (ուժգամեն-
տացիա)։ Մանությական առաջնամարզ առաջնամարզների, արհեստավորնե-
րի ու բանվորների գրությունը։ Ֆեոդալական խոչնդուաններն առևտորի
և արդյունաբերության մեջ, կապիտալիստական հարաբերությունների
զարգացման ձևնապարհին։

Фраранісіяյի քաղաքական կառուցվածքը. բացարձակ միապետությունը և նրա դասակարգային բնույթը. Հոգեռականությունն ու աշխարհանությունը—առաջին և յերկրորդ բարձրագույն, արտոնյալ դաս Լյուդովիկոս ԽVI („պետությունը յես եմ“) և նրա արքունիքը: «Հին կարգերի» պայմաններում, կապիտալիզմի հետագա զարգացման անկարելիությունը:

2. Բացարձակ միավեհուրժան տապայումը լին բուժմաւական մնացածին (5 ժամ)

Արդյունաբերական և փինանսական կրթիքիցը, 80-ական թվականների անբերրիտությունը՝ Դասերի գլխավոր ժողովը և նրա պայքարը

հին կարգերի դեմ: «Պլեբեյական» մասսաների հեղափոխական յեւլույթները (Բաստիլի քրավումը—հուլիսի 14-ին), Պարիզի մասսաների յելույթները 1789 թ. Հոկտեմբերի 5-ին: Սահմանադիր ժողովը—բուրժուազիայի կազմակերպիկը վորակու տիրող դասակարգ. «Մարդու և քաղաքացու իրավունքների դեկլարացիան» (1789 թ.): Արդյունաբերության և առևտության մեջ ֆեոդալական խոչընդուների վոչնչացումը, յեկեղեցու և հոգեորականության հողերի բոնարդավումը: Մասսայական շարժումը քաղաքներում և զյուղերում: Բուրժուազիայի վախը մասսայական շարժումներից և նրա քաղաքականությունը (արքայական իշխանության պահպանումը, 1791 թ. ցենզային սահմանադրությունը, գյուղացիության ֆեոդալական պարտականությունների վոչնչացման ձգձումը, բանվորական քաղաքականությունը):

Բուրժուազիայի արտաքին քաղաքականությունը և հեղափոխական պատերազմների սկիզբը: 1791 թ. դասակարգային պայքարի սրումը: Լյուդովիկոս X VI -ի փախուստը և զիսատումը Մարտյան դաշտում: Բուրժուազիան հեռանում և հեղափոխություննեց: Բուրժուազիան սուտինում և ֆեոդալական հականեղափոխությանը: Պարտությունները ֆրոնտում և դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում: 1792 թ. ոգոստոսի 10-ի հեղափոխությունը, ժողովրդի պերեյական եկեմենաների և գյուղացիության դերը շարժման մեջ, մոնարխիայի տապառմը:

3. Մանր բուրժուազիայի դիկտատուրան (6 ժամ)

Կոնվենտի հրավիրում և հանրապետության հայտարարում: Պայքար Լյառի և Ժիրոնդայի միջև: 1793 թ. մայիսի 31-ի և հունիսի 3-ի հեղափոխությունը, «պլեբեյական» մասսաների դերը շարժման մեջ (Պարիզի սեկցիաների և կոմունայի դերը): Իշխանության մանր բուրժուազիայի ձեռք անցնելը: Հեղափոխական իշխանություն (Հասարակաց փրկության կոմիտե, Հասարակաց ապահովության կոմիտե): Ագրարային հարցի լուծումը: Հեղափոխական ֆրանսիայի պատերազմը ֆեռդալական Յեվրոպայի դեմ: Հեղափոխական բանակը: Հարավային դեպարտամենտների և Վանդիայի հականեղափոխական ապստամբությունը դեմ, հեղափոխական տերրորը: Կոնվենտի անտեսական քաղաքականության հիմնական գծերը, Պլեբեյական մասսաների վերաբերմունքը դեպի յակոբինների դիկտատուրան: Խմբավորումների պայքարը յակարենների միջև (գանտոնիստներ, ոռքեսպիերիստներ, ձախ յակոբիններ): Գյուղացիական և պլեբեյական մասսաների հեռացումը յակոբինների դիկտատուրայից տերրորի 9-ի (1794 թ. հուլիսի 27-ի) հականեղափոխական հեղաշըջումը և ռեակցիայի սկիզբը:

4. Բուրժուական հանրապետուրյունը յեվ ուղմա-բուրժուական դիկտատուրան (5 ժամ)

Հեղափոխական արքարձանների հարձակումը տերմիդորական ռեակցիայի շրջանում: 1795 թ. ապստամբությունը: «Հավասարների դափարությունը» և նրա կազմակերպիչ Բարյոֆը, շարժման ճնշումը: Բանակի և նրա առաջնորդների քաղաքական պղեցության աճումը: 1799 թ. Բրումերի 18-ի (նոյեմբերի 9-ի) հեղաշըջումը:

Նապոլեոնի ուղմական դիկտատուրան: Նապոլեոնյան պատերազմները և նրանց բնույթը: Յեվրոպայի քարտեզը նապոլեոնյան պատերազմների գաղաքացանում: Կոնտինենտալ բլոկադա: 1812 թ. Փրանսության պական պատերազմը, զյուղացիական շարժումները Ռուսաստանում: Կողմից և նրանց ճնշումը նապոլեոնյան բանակի կողմից: Անգլիայի կողմից գլխավոր կող կուլիցիայի հաղթանակը (Անգլիա, Պրուսիա, Ռուսաստան): Նապոլեոնի կայսրության խորակածան ներքին պատճառները: Նապոլեոնի «Հարյուր որը» (1815 թ. Վատերլո): Կայսրության վերջնական խորակածանը: «Մըրաղան դաշինք» և նրա պայքարը Յեվրոպայում: Հեղափոխական շարժման դեմ: Յեվրոպայի վոստիկանները—Ռուսաստան և Ավստրիա:

6. Անցածի կրկնումը (3 ժամ):

ՈՒՍՄԱՆ VIII ՏԱՐԻ (100 ԺԱՄ)

1. ԳԱՍՏՎԱԳՐԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՄ ՀԻԽ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍՈՒՄ (8 ԺԱՄ)

1. Անգլիայի սոցիալ-տեսական զարգացումը XVIII դարում յև XIX տարի առաջին կիսում

Արդյունաբերական հեղաշրջման ավարտումը և կապիտալիստական արդյունաբերության աճումը:

Հեղափոխական շարժումները Անգլիայում և Իրլանդիայում (1794 թ. կունվենտը, 1797 թ. գործադուլը անգլիական հավատորմում), Խոշոր հողատերերի և փողային արիստոկրատիայի պայքարը հեղափոխական շարժման գեմ: ՀԻԽ դարի առաջին քառորդի ռեակցիան (հիմնական սահմանադրական որենքների վերացումը, հացի գները, պայքար քանվորական շարժման գեմ): Արդյունաբերական բուրժուազիայի դրժգոհությունը ազգարարային հարկերի սիստեմից (ապրանքների ազտոներմությունը արգելումը): Բուրժուական արմատականների պայքարը գոյություն ունեցող պետական կառուցվածքի ռեֆորմի համար: Բանվորների պայքարը ընտրական ռեֆորմի համար: 1832 թ. ընարական ռեֆորմը, բուրժուազիայի ազգեցության ուժեղացումը պարլամենտում: Բուրժուազիայի դավաճանական գերը բանվորների նկատմամբ:

2. Պրոլետարիատի առաջին ինքնուրույն հաղթական շարժումը (5 ԺԱՄ)

Բանվոր դասակարգի գոյությունը յերեսնատկան թվականներին, արհեստակցական միությունների կազմակերպումը, կոռուպտատիվային շարժումը: Բորբերա Ռուենի ուստուական սոցիալիզմի հիմնական գծերը:

1835—37 թ.թ. ճգնաժամի հետեւանքները և դասակարգային պայքարի սրումը: „Բանվորների կոնֆոնի ասսոցիացիայի“ հիմնումը, չարտիստների պահանջները (առաջին խարտիա), հոսանքների պայքարը չարտիստական շարժմանն մեջ, («բարոյական» և «Փիզիկական» ուժի կուսակցություն):

«Ազգային չարտիստական ասսոցիացիայի» հիմնումը (1840 թ.) և պրոլետարիատի առաջին ինքնուրույն կուսակցության կազմակերպումը: 1839—42 թ.թ. կրիզիսը և գործադուլային շարժման զարգացումը: Պարլամենտին յերկրորդ պետիցիա տալը և նրա տարբերությունը առաջին պետիցիայից:

Մասսաների հեղափոխականացումը 1847 թ. կրիզիսի և 1848 թ. Քրանչիական փետրվարյան հեկափոխության ազգեցության տակ:

Չարտիստական կոնվենտի հրավիրումը (1848 թ. ապրիլին) և յերրորդ պետիցիայի նախապատրաստումը: Հեղափոխական Քրակցիան չարտիստական կուսակցության մեջ: Մարքսի և Ենգելսի ազգեցությունը: Լուսոնում չարտիստների ապրիլյան յելույթի անհաջողությունը:

II. 1848 թ. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

1. Դասակարգային պայքարը Ֆրանսիայում XIX դարի առաջին կեսին (4 ԺԱՄ)

Արդյունաբերական հեղաշրջման սկիզբը Ֆրանսիայում: Բուրբոնների ազնվական մոնարխիայի քաղաքականությունը: Դժգոհությունների ածումը բուրժուազիայի և գյուղացիության մեջ: Մանր արտադրության խորտակումը կապիտալիստական ֆարբերկայի ձնշման տակ և մանր արտադրողների դուրս մղումը: Բանվոր դասակարգի դրությունը: Բանվոր դասակարգի և մանր բուրժուազիայի դժգոհության խոր աճում:

Ֆուրյեյի և Սեն-Սիմոնի ուստուական սոցիալիզմի հիմնական գծերը: Հանրապետական գաղտնի ընկերությունների ստեղծում: Նրանց մեջ մանր բուրժուազիայի և բանվորության մասնակցությունը:

1830 թ. հուլիսյան հեղափոխությունը: Խոշոր բուրժուազիայի կողմից հեղափոխական մասսայի հաղթանակի ոգտագործումը իր շահերի համար: Հուլիսյան միավետություն՝ ֆինանսական արխտուկրատիայի տիրապետություն: Հուլիսյան միավետության ամբողջ ռեժիմի, կաշառակերությունն ու կաշառվածությունը: Միավետությունը տապալելու փորձերը հանրապետական ընկերությունների կողմից, դավադրությունների և ապստամբությունների միջոցով: Պրոլետարիատը ակտիվ յելույթները: 1831 և 1834 թ.թ. Լիոնի ապստամբությունները: Ապստամբության ձնշում և հանրապետական գաղտնի ընկերությունների վոչնչացում:

2. Փետրվարյան հեղափոխուրյունը յեվ հունիսյան ապստամբությունը (5 ԺԱՄ)

1848 թ. փետրվարյան հեղափոխությունը: Պրոլետարիատի պայքարը «սոցիալական հանրապետության» համար: Ժամանակավոր կառավարության հայտարարումը: Բուրժուազիայի մանյովրաները, և յուր սենյուրգի հանձնաժողովի: Կազմակերպում: Պարիզի բանվորների մարտի 17-ին հեղափոխական գեսնատրացիան և լուի Բլանի դավաճանական դերը: Պարիզի հեղափոխական ակումբների փորձը, ապրիլի 16-ին դեմոնստրացիա կազմակերպելը և մաներությունը դեմոկրատական կուսակցության դավաճանումը:

Ժամանակավոր կառավարության քաղաքականությունը. (ազգային արհեստանոցներ, հարկ գյուղացիների վրա, թուրքիկ գվարդիա):

Սահմանադիր ժողովի ընտրությունները և բուրժուազիան հանրապետության ասրամնումը: Հեղափոխության սկզբում պրոլետարիատի ձեռք բերած բոլոր զինումների վոչնչացումը: Մայիսի 15-ի Պարիզի պրոլետարիատի յելույթը և մանր բուրժուազիան կուսակցության դավաճանությունը:

Սահմանադիր ժողովի պրովակացիոն քաղաքականությունը: 1848 թ. հունիսի 22-26-ի գինված ապստամբությունը և նրա արյունալի ձնշումը կավեսյակի ձեռքով:

3. Դեպի բնապարհատական դիկտատուրայի ուղին (2 ժամ)

Ռեակցիան: «Բոլքուազիայի սրի միջոցով ձեռք բերած գիկուատուրան» (Մարքս): Լուի Բոնապարտի հանրապետության նախագահ ընտարվելը: Մանր բուրժուազիայի յելույթը (1849 թ. հունիսի 13-ին) և նրա կապիտուլացիան: Ռեակցիայի և բուրժուական հականեղափոխական զիկտապուրայի ուժեղացում: Գետական հեղաշրջման պատրաստումը լուս էունապարտի կողմից («Դեկտեմբերի 10-ի ընկերությունը»): Արենսդորֆի ժողովի ցրումը (1851 թ. Դեկտեմբերի 2-ին) և «Յերկրորդ իմպերիայի» հաստատումը:

II 1848 թ. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ (16 ժամ)

1. Գերմանիայի տնտեսական զարգացումը յեկ բաղական կառուցվածքը XIX դարի առաջին կեսին (4 ժամ)

Նապալեոնի ռազմա-բուրժուական դիկտատուրան և Գերմանիայի տնտեսական զարգացումը: Գերմանիայի նախահեղափոխական շրջանի հետամնացությունը համեմատած Անգլիայի և Ֆրանսիայի հետ:

40-ական թվականները, վորպես Գերմանիայի արդյունաբերական հեղաշրջման սկիզբը: Խոշոր արդյունաբերության առաջանալը՝ Պրուսիայում, Հունաստանում զավաներում, Սիլիկեայում և Սաքսոնիայում: Հարավային Գերմանիայում և Ավստրիայում արդյունաբերության մեջ արձնակութիւնը և տնայնագործական սիստեմի գերակշռումը, կապակցված մասունքականացուրայի հետ: Գերմանիայի քաղաքական ցրվածությունը: Դրույթյունը Ավստրիայում, ազգային հարցը Ավստրիայում: Բուրժուազիայի աճումը և նրա ձգուութը՝ Գերմանիան քննդարձականապես և տնտեսապես միացնել:

Գերմանիայում քաղաքի մանր բուրժուազիայի և գյուղացիության հեղափոխականացումը կապիտալիզմի զարգացման պայմաններում: Բանվոր գասակարգի դրույթյունը և բանվարական շարժման սկիզբը: Սիլիկեալի ջուհակների ապստամբությունը (1844 թ.), շարժման տարրային բնույթը: Շարժումը արհեստավոր բանվորների միջև վիճակը վայտինդը, նրա «Հեղափոխական ուսուողիզմը»: «Անսաշառների Միության» առաջանալը:

Կարլ Մարքսի և Ֆրիդրիխ Ենգելսի գործունակության սկիզբը: «Կոմմունիստների Միության» կազմակերպումը (1847 թ. ամառը):

2. Հեղափոխուրյան ետապները 1848—1849 թ. թ. (5 ժամ)

Ծավալվող տնտեսական կրիպսը և 1847 թ. անբերրիության պայմաններում մասսայական շարժումների վերելքը: Ֆրանսիական ֆետրվարյան հեղափոխության ազգեցությունը Գերմանիայի վրա: Հեղափոխական շարժումը Հունոստայն շրջանում: Վիեննայի հեղափոխությունը (մարտի 13-15-ին): Բերլինում բանվորների և մանր բուրժուազիայի բարիկադային մարտը (մարտի 18—19-ին): Գյուղացիության ապըստամբությունը: Հեղափոխական շարժումը Լեհաստանում, Լոմբարդիայում, Զեխո-Սլավիկիայում: Բուրժուազիայի բանվորներից վախենալը և նրա դաշինքը բացարձակ ֆեռզական ուսակցիայի հետ: Ֆրանկությունը պարլամենտը, նրա անկարողությունը՝ լուծել բուրժուական հեղափոխության ինդիրները: Մայիսյան ապստամբությունը Վիեննայում:

Հականեղափոխությունը Պրուսիայում: Պարտվածների խստագույն պատիճը: 1849 թ. գարնան ապստամբությունները հարավային գերմանական սուստական պատումը: Հունգարիական շարժումը (Դրեզդենում, Հունոստայն շրջանում, Բաղրենում) և գյուղացիական շարժումը «Կայսրության սահմանադրության» պաշտպանման համար: Հեղափոխական շարժման ճշումը պրուսական զինվորների կողմից: Ֆրանկության ժողովի ցրումը: Ավստրիական պետական պատության կողմից հետամնաց ժողովրդներին ավելի տաղավոր գողովրդների դեմ հրահերթիւնը: Խորվատներին հունգարերի, չեխերին գերմանացիների, ուռմիններին լեհերի դեմ: Միապետական Ռուսաստանի ինսերպերիային կողմից կամաց առաջնային կունդարական պատերը:

3. Կարլ Մարքսը յեկ Ֆրիդրիխ Ենգելսը—կամմօնիզմի հեմմադիրներ (5 ժամ)

Մարքս-Ենգելսի (1847 թ.) «Կոմունիստական մանիֆեստը»: գիտական սոցիալիզմի հիմունքների մշակումը: Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը նոր աստիճանի վրա բարձրացնել, գիտակցական սլայքարի աստիճանին հասցնել: Կոմմունիստական կուսակցության ծրագրի և տակուիկայի հիմունքները «Կոմմունիստական մանիֆեստում», դասակարգային պայքարն հասցնել մինչև պրոլետարիատի գիտապատճենության և գաղափարական պատճենության մեջ: Մարքսը և Ենգելսը 1848 1849 թ. հեղափոխության մեջ: «Կոմմունիստների Միության» կենտրոնի գիմումը: Բուրժուա-գերմանացիական հեղափոխության մեջ պրոլետարիատի գիտապատճենության մեջ գործադրությունը: Հեղափոխական պատերը վերածաման ուսուունքի հիմունքները:

IV ՊԱՅՔԱՐ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՅԵՎ ԳԱՂԱԳԱՑԻԱԿԱՆ ԿՈՒՎԵ ԱՍԵՐԻԿԱՅՈՒՄ (7 ժամ)

1. Պայքար անկախուրյան համար XVIII դարում (3 ժամ)

Հյուսիսային Ամերիկայի գաղութացումը XVII և XVIII դ.դ. Հնդիկների թալանում, ստրուկների առևտուրի աճում, ստրուկների շահագործում: Գաղութների տնտեսական զարգացումը և Հյուսիսային Ամերիկայի գաղութների անկախության համար մղած աղատագրական հեղափոխական պատերազմը (1776—1782 թ. թ.): Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների առաջացումը: Միութինական սահմանադրությունը և Միացյալ Նահանգների պետական կառուցվածքը:

2. Քաղաքացիական կրիպսը (1861—1866 թ.) (5 ժամ)

Հակասությունները ստրկատիրական հարավի և բուրժուա-գերմանական Հյուսիսի միջև: Հյուսիսի բուրժուազիայի և ավագանագործ քաղաքականությունը անհրաժեշտությունը, իսկ Հարավի պլանտացիոնների աղատ առևտուրի պահանջը: Հարավային սահանգների կոնֆերենսիայի ծագումը (1861 թ.): Քաղաքացիական կրիպսը (1861—1866 թ. թ.): Հանրապետական կառավարությունը կուսակցությունների պայքարը: Անգլիայի և Ֆրանսիայի վերաբերունքը գեպի Ամերիկայի քաղաքացիական կրիպսը:

Բուրժուա-գերմանական Հյուսիսի հաղթանակը ստրկատիրական հարավի նկատմամբ: Նեղրական հարցը և նրա լուծումը պատերազմի ընթացքում:

Կու-կուս-կանի պայքարը բանվորական և նեգրական շարժման վերաբերմաբ: 70—80 թ. թ. տնտեսական ծաղկումը: Կապիտալիզմը դյուղատնտեսության մեջ (դյուղատնտեսության մեջ կապիտալիզմի դարձացման ամերիկական ուղին):

5. Անցածի կրկնողություն (3 ժամ)

VI ԴԱՍԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆ ՌՈՒՍԱՑԱՆՈՒՄ ՀԻԽ ԴԱՐԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՍԻ ՖԵԼ 60-ԱԿԱՆ Թ. Թ. ՌԵՖՈՐՄԸ (20 ժամ)

1. Ճորտափրական ՏԵՏԵՍՈՒՐՅԱՆ ԷՎԵՋԱԿԱՆ ԵԽԼ դասակարգային հակասուրյառների արումը (14 ժամ)

Ճորտափրերի վախը նոր պուգաչովականության առաջ և նրանից խուսափելու փորձերը՝ ռազմա-ֆեոդալական արտաքին քաղաքականությամբ: Տաճկական կոփը (1768—1774 և 1787—1791 թ. թ.): Սև ծովի ափերի, Դրսի, Լեհաստանի բաժանումը (1772—1793 թ. թ.), Բելառուսիայի, Լիտվայի, Կուրլանդիայի նվաճումը: 18 դ. վերջում առետրի աշխուժացումը և դյուղացիության շահագործման ուժեղացումը: Գյուղացիության շերտավորման սկիզբը, գյուղացիական մասսայի քայլացումը և դյուղացիական առեվտրական բուրժուազիայի աննշան վերնախավի առաջացումը:

Վաճառքի համար գյուղատնտեսական հում նյութերի կալվածատիրական արտադրության լայնացումը: Առևտրի և վաշխառության զարգացումը: Կապիտալիստական մանուֆակտուրայի առաջանալը:

Յեկոպայի արդյունաբերական հեղաշրջման և կրնտինենտալ բլոկադի ազդեցությունը, Ծովաստանի կապիտալիստական արտադրության զարգացման վրա: Երդյունաբերական պրոետարիատի առաջին կադրերը: Ճորտափրական մանուֆակտուրայի անկումը:

Ճորտափրության կաշկանդիչ գերը կապիտալիստական արտադրածնի զարգացման գործում (ցարական կառավարության միջոցառությունը ճորտափրական մանուֆակտուրայի պահպանման համար): Յարիզմի ուղման ֆեոդալական արտաքին քաղաք՝ կանությունը—1812 թ. պատերազմը, նապոլեոնական Ֆրանսիայի խորտակումը: Յարիզմը Յեկոպայի փոստիկանի գերումը: Արակչիւշչինա:

Ճորտափրական անտեսության կրիզիսը: Յարական կառավարության ձգտումը լայնացնել իր գաղութային տիրապետությունները, վորպես ճորտափրական տնտեսության կրիզիսի գեմ պայքարելու միջոց: Պարսկական և տաճկական պատերազմները ՀԻԽ դ. սկզբում: Անդրկովկասի գրավումը: Աղբբեշյանի և Հայաստանի հասարակական և քաղաքական կառուցվածքը մեծապետական գրավումների նախորյակին:

Կովկասյան կոփը: Հյուսիսային լեռնցիների ուայքարը մեծապետական նվաճումների գեմ (մյուրիդիզմ): Շամբլի խորտակումը և Կովկասի գրավումը: Միավետության գաղութային քաղաքականությունը Կովկասում և Անդրկովկասում, բնիկ ժողովրդների հողերի թալանը, ֆեոդալական ելեմնտների հովանավորումը, աղդային խտրությունների հրահրումը:

Ճորտափրությունը բուրժուական հարաբերություններին հարմաքցնելու առաջին փորձերը: Կալվածատերի-ճորտափրերի վաճառքի

համար հացի արտադրության գործին անցնելու մասսայական յերեվությը: Գյուղացիության հետագա քայլացումը: Բարչչնային անտեսության կրիզիսը:

Դասակարգային հակասությունների սըումը յերկրում: 20-ական թվականների գյուղացիական հուգումները: Միմյոնվակի գնդում (1820 թ.) դեկաբրիստների շարժումը: Դեկաբրիստական շարժման յերկութվերը (Հյուսիսային և Հարավային Հնկերություն) Հյուսիսային Հնկերության կալվածատիրական բնույթը: (Ն. Մուրավյովի սահմանադրությունը), Հարավային Հնկերության դեկաբրի Մուրավյովի ծրագրի հանրապետական բնույթը:

(Պետելի «Մուսական Պրավդա»-ն): Միացյալ սլավոնների ընկերությունը: 1825 թ. դեկտեմբերի 14-ը: Զերնիգովյան գնդի ապատամբությունը: Դեկաբրիստները և մասսայական շարժումը: Դեկաբրիստների շարժման ձնշումը:

Ապստամբությունը Լեհաստանում (1830 թ.)—ապստամբության մեջ ազրարային հարցի նշանակությունը: Ապստամբության ձնշումը և Լեհաստանի ինքնուրույնության վերացումը: Վոստիկանա-բյուրոկրատական ոեժիմի ծաղկումը:

2. Գյուղացիական շարժումը յեվ 60-ական թվականները (6 ժամ)

40—50 թ. թ. գյուղացիական շարժումները, կալվածատերերին, վոտիկանապետների վոչնչացնելը: Գյուղացիական շարժումները ազդային ուայոններում—Ուրալում, Բելառուսիայում, Մերձուրալյան շրջանում, Կովկասում: Մյուրիդական շարժման անդրադարձումը Ադրբեյջանում, (ապստամբությունը Զաքաթալայում): Վրաստանում 1841 թ. Գուրիայի ապստամբությունը: Գյուղացիության շարժման նոր բովանդակությունը—պայքար ճորտափրության վերացման, կապիտալիստական հարաբերությունների ազատ զարգացման համար: Ղրիմի պատերազմը (1853—1856 թ. թ.): և ցարական Ծովաստանի պարովկելը: Գյուղացիական շարժման վերելքը ամբողջ ճորտափրության վոչնչացման համար—ազատագրում «լրիվ կամքով և ամբողջ հողով»: շարժման գյուղացիական պատերազմի տարերային գերանումը հիսունական թվականների վերջում: Յարիզմի անկարողությունը շարժումը զենքով հաղթել:

Ողոգիցիան ճորտափրական լագերում, պայքար գյուղացիներին զիջումներ անելու ոգտին: Ունփորմի նախապատրաստումը: Գյուղացիությունը ճորտափրական փոխարաբերությունների հեղափոխականորեն բեկման համար մղված պայքարում «համառուսական հրդեհ»: (1860—1861 թ. թ.): գյուղացիների գրոհի բավականաչափ կազմակերպված շինելը: Նրա անզորությունն վոչնչացնել ճորտափրության առանցքների դեղումը: Յարիզմի անկարողությունը շարժումը զենքով հաղթել:

1883 թ. պատամբությունը և զյուղացիական ռեֆորմը լեհաստանում: Գյուղացիական ռեֆորմը Անդրկովկասում և նրա հատկանիշները: Ռեֆորմի կրկնապատիկ ճորտատիրական բնույթը Վրաստանում: 1870 թվի որենքը: Կալվածատիրական լծի ուժեղացումը զյուղացիության վրա: Բաշկիրայում հողերի ափշտակումը և Հյուսիսային Կովկասի, Արխազիայի լեռնային ժողովուրգոնների բռնագրավումը: Գյուղացիության բողոքները կալվածատիրական ազատության դեմ (մոտ 1200 յելույթ 1861 թ.):

VII. Առաջին ինսերնացիոնալ յեկ Պարիզյան Կոմմունա

(18 ժամ)

1. 50-70 ր. ք. դարեւեցանի սոցիալ-սեսեսական բնույթագրումը (4 ժամ)

Արդյունաբերական կապիտալիզմի ծաղկումը, բուրժուական պետությունների մեջ յեղած տնտեսական կապերի աճումը: Կապիտալիստական պետությունների գաղութային տիրապետությունները, Ասիայում, Աֆրիկայում, Ամերիկայում: Անդլիայի հեղեմնայն համաշխարհային շուկայում և նրա գաղութային հզորությունը:

Սիպանների ապստամբությունը Հնդկաստանում (1857 թ.): Յելլուպական կապիտալիզմի Զինաստան թափանձելը: Ոտարյերկրյա կապիտալի բարոնությունները Զինաստանում: «Տայպինյան» հեղափոխությունը և նրա ճնշումը յեվրոպական կապիտալի կողմից:

2. Առաջին ինսերնացիոնալ (6 ժամ)

Յեկուպայում բանվորական շարժման աշխատացումը 1857 թ. կրիպիսից հետո: Առաջին մասսայական բանվորական կազմակերպությունները Գերմանիայում: Գերմանական ընդհանուր բանվորական միությունը՝ լասաւականները և մարդաբանները:

1862 թ. համաշխարհային ցուցահանդեսը Լոնդոնում և անգլիական, ֆրանսիական, գերմանական բանվորների մերձեցումը: 1863 թ. Պարիզում և Լոնդոնում բանվորների և միջազգային համախոհության կոմիտեյի առաջանալը, 1863 թ. լեհական հեղափոխության առթիվ: 1864 թ. սեպտեմբերի 28-ի միջազգային միտինգը Լոնդոնում և 1 ինտերնացիոնալի հիմնումը:

Մարքսը և նրա գերը՝ I ինտերնացիոնալի հիմնադրման գործում: I ինտերնացիոնալի սահմանադիր ադրբեսը և կանոնադրությունը: I ինտերնացիոնալի գործունեյությունը: Մարքսի պայքարը պրոլետարիատի և բակունիզմի դեմ (արենատական միություններ գործադրուների, արտադրության միջոցների վրա կոլեկտիվ սեփականություն ստեղծելու և պետության ինքրում): Ինտերնացիոնալի գեղի պատերազմի ժամանակ:

3. Պարիզյան կոմմունա (8 ժամ)

Ֆրանսիայի տնտեսական և քաղաքական դրությունը Յերկրորդ Կայսրության դարաշրջանում: Դասակարգային հակասությունները և

բանվորական շարժումը: 1870—1871 թ.թ. ֆրանս-պրուսական պատերազմը: Յերկրորդ Կայսրության խորտակումը: 1870 թ. սեպտեմբերի 4-ի հեղափոխությունը և «Ազգային պաշտպանության պետության» առաջանալը, նրա դասակարգային հյությունը և քաղաքականությունը: Պարիզի պաշտպանությունը պրուսացիների կողմից: Եյանքը Պարիզի բանվորական թաղամասերում: Բուրժուազիայի և պրոլետարիատի միջև գոյությունը ունեցող հակասությունների աճումը: Հոկտեմբերի 31-ի և հունիսի 2-ի ապստամբությունները: Ազգային ժողովի ընտրությունները: Ազգային ժողովի հետադիմական (ուսակցիոն) ընտրյթը: Ազգային գվարդիայի կենտրոնական կոմմիտեյի առաջանալը Պարիզում: Ազգային ժողովի և Տյերի պրովակացիոն քաղաքականությունը 1871 թ. մարտի 18-ի հեղափոխությունը: Կոմմունայի ընտրությունը և նրա կազմը: Կոմմունայի կազմակերպումը (մարտի 23-ին) և նրա գործունեյությունը:

Բուրժուազիան պետության բյուրոկրատական մեքենայի վոչնչացումը և նոր ձեփի պետության ստեղծումը—պրոլետարական դիկտատուրայի պետություն: Պարիզի կոմմունան—պրոլետարիատի դիկտատուրայի պետական ձեփի սազմին եւ: Պրոլետարիատի ստորին կազմակերպությունների կյանքը (ակումբներ, բանվորական արհեստակցական ընկերություններ, ազգային գվարդիայի յենթակոմիտեներ): Կոմմունայի ստորին ապարատի աշխատանքը Ինտերնացիոնալի և նրա ֆրանսիական սեկցիայի վերաբերմունքը դեպի կոմմունան: Կոմմունայի քաղաքականությունը՝ բանվորական քաղաքականությունը, բնակարանային և կենսասթերքային հարցերը, ֆրինանսական քաղաքականությունը, կուլտուրական շինարարություն, պայքար նոր գվրոցի համար, հակարոնական պրոպագանդայի սազմերը: Կոմմունայի վերաբերմունքը դեպի գյուղացիությունը: Հոսանքների պայքարը կոմմունայում: Կոմմունայի զեկավարության մեջ մասը բուրժուական, յակոբինյան—բլանկիստական մեծամասնությունը բանակի կազմակերպումը և պայքարը վերսալի դեմ: Կոմմունարների հերոսությունը (մայիսի 28-ին): Վերսուլյանները Պարիզում և սպիտակ տերրորը:

Պարիզի կոմմունայի պատմական նշանակությունը: Նրա խորտակման պատճառները:

Կոմմունայի պարտությունը և միջազգային ունակցիան: Ինտերնացիոնալի անկման պատճառները: Ազգային պետությունների ձեփավորումը. Գերմանական կայսրության առաջանալը (Բիսմարկի «վերելից» կատարված հեղափոխությունը) 1866—67 թ. թ.՝ «Բանվորական շարժման ըստ լայնքի աճումը և մասսայական սոցիալիստական բանվորական կուսակցությունների առաջանալը, առանձին ազգային պետությունների բազայի վրա» (Լենին):

4. Անցած նյութի կրկնողություն—(3 ժամ)

VII. Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում XIX դարի յեկերորդ կիսին յեկ մասսայական բանվորական շարժումը (4 ժամ)

Կալվածատիրական տնտեսությունից ազատ վարձու աշխատանքին անցնելը: Շահագործման ստրկական ձեփի տարածումը ազգային շինա-

Ներում՝ Կապիտալիզմը կալվածատիրական տնտեսության մեջ՝ կալվածատիրական տնտեսության մեջ կապիտալի թափանձման դանդաղ և ձգձգվող բնույթը։ Գյուղացիական տնտեսության ապրանքային բնույթը բնական տնտեսության քայլքայումը գաղութներում (առանձնապես Անդրկովկասում)։ Կապիտալիստական փոխարաբերության զարգացումը գյուղացիական տնտեսության մեջ և գյուղացիության քայլքայումը գյուղական բուրժուազիա և գյուղական չքավորություն։ Գյուղացիության քայլքայումը գաղութներում (մասնավորապես Անդրկովկասում)։ Գյուղացիության պրոլետարիզմացիան և ազատ վարձվող աշխատանք։ Կալվածատիրական կատիֆունտյաները վորպես գյուղացիության տնտեսության արգելակ (տորմող)։ Կալվածատեր — ճորտատերը և կուլակ — վաշխառուն գյուղի տերերը։ Արգարային հեղափոխության անխուսափելիությունը։ Ցարիկմից թալանի նոր որյեկտների վորոնում, ոռուուտնակական պատերազմը (1877—1878 թ. թ.), պայքար կոստանտինապոլսի համար և նրա անհաջողությունը։ Միջին Ասիայի գրավումը (1864—1884 թ.), Ռուսական արգյունաբերության համար Միջին Ասիան, Կովկասը, Անդրկովկասը, Ուկրանիան գրավելը՝ հումնյութի և վաճառքի շուկա դարձնելը։

XIX դ. վերջում կապիտալիստական արդիունաբերության զարգացումը։ Բանվոր դասակարգի ձևավորումն ու զարգացումը։

2. Հեղափոխական նարողնիկուրյուն (6 ժամ)

Գյուղացիական շարժումը և 60-ական թվ. բազմատիճան (ռազմաշին) ինտելիգենցիայի խմբակները, «Յերիտասարդ սերնդին» (1861 թ. առաջին պրոկամացիան—նրա բովանդակությունը)։

Կարակողովի մահավորձր Ալեքսանդր Ալեքսանդր Վ վրա (1866 թ.)։

60-ական թ. թ. հեղափոխական նարոդնիկությունը։ Հերցենը և Զերիշևսկին — նարոդնիկության նախակարապետ։ Նարոդնիկների գյուղացիության մասին ունեցած յերազները, վորպես այն հասարակական ուժի, վորը կառաջնորդի դեպի սոցիալիզմ։ Նարոդնիկության գյուղացիական սոցիալիզմի ուժուափայի ունակցիոն բնույթը։

Պայքար ճորտատիրության հեղափոխականորեն վոչնչացման համար։ Զերիշևսկին և գյուղացիական հեղտափոխությունը («Պարոնների գյուղացիներին»)։ Լավրովի անարխիան, Բակունինի և Տկաչովի ազգեցությունը 70-ական թ. թ. նարոդնիկների վրա։ Ժողովրդի մեջ զնալը։ Բունդարականություն։ Բունդարականության խորտակումը և «Հող և Ազատություն» («Յըմլя և Յօլ»)։ Կուսակցության անկումը։ «Նարոդնայա Վոլյա» առաջնալը, նրա կազմակերպությունը, ծրագիրն ու գործունեությունը։ 1881 թ. մարտի 1-ը՝ նարոդնիկության վերջը։ Նարոդնիկական շարժումը գաղութներում (Ուկրայինա, Անդրկովկաս)։ Նարոդնիկական շարժման անկման պատճառները։ Լենինը նարոդնիկության մասին։

3. Բանվորական շարժում (4 ժամ)

Մասսայական բանվորական շարժման զարգացման սկիզբը։ առաջին գործադույները (Նեվսկայա մասածագործայինը 1770 թ., Կրինգումսկայա մասութակատրան 1872 թ., նոր մասվածարանը—1878 թ.):

Բանվորների պահանջները, նրանց տնտեսական բնույթը, յելույթների միջև կապի բացակայումը և գյուղացիական հոսանքը նրանց մեջ։

Քաղաքական մարտիկների առաջին պրոլետարական կադրերը—փականագործ Մալինովսկի, Պյոտր Ալեքսեյև։ «Հարավ-ուռուսական բնույթյուն (1875 թ.)» և «Հյուսիսային-ուռուսական բանվորական միություն» (1878), նրա կազմակերպիչները (Վեկտոր Որնորսկի և Ստեփան Խալտուրին)։ Պրոլետարական շարժման անջատումը, վորպես ինքուրույն և ղեկավար ուժ՝ հեղափոխական շարժման մեջ։ 1885 թ. Մարոզովյան գործադույնը, նրա ղեկավարները—Մոխուելինկոն յեվ Վոլկովը։ Մարոզովյան ղեկավարները։ Միապետության առաջին նահանջը—1886 թ. որենքը տուգանքների մասին 90-ական թ. թ. գործադուլային շարժումը։ Առաջին սոցիալ-դեմոկրատական խմբակների առաջնալը։ «Բանվոր դասակարգի ազատագրության պայքարի միություն» («Ազատագրության միություն»)։ 1895 թ. Լենինը վորպես միության ղեկավար։

4. Անցածի կրկնողություն (2 ժամ)

A
3-3655

Г. Б. в ЛНГР
Аз. 1933 г.

ASSC

Xalq Məarif Comisiyasının

Tədris-Metod Sektoru

Лист № 26

**Ixtidai
ve orta
məktəb proqramları**

10-çı kitab

Tarix.

Azernəşr - Bakı - 1933